

REGION SKÅNES VERKSAMHETSPROGRAM FÖR

Attraktiva och välbesökta natur- och rekreationsområden

Dokumentinformation

Titel: Region Skånes verksamhetsprogram för attraktiva och välbesökta natur- och rekreationsområden

Författare: Oddvar Fiskesjö, Region Skåne

Kontaktperson: Oddvar Fiskesjö, 044-309 34 32

Version: Preliminär slutversion

Datum: 2010-06-15

1 INLEDNING	1
1.1 Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009-2016	1
1.2 Miljöstrategiskt program för Region Skåne	1
1.3 Syfte	2
1.4 Metod	3
2 NULÄGESBESKRIVNING	4
2.1 Inledning	4
2.2 Region Skånes aktuella program och verksamhet med natur, rekreation och besöksnäring	4
2.3 Behovsanalys	10
3 MÅL	15
3.1 Övergripande mål 2020	15
3.2 Delmål 2016	16
4 ÅTGÄRDER	18
4.1 Samordning och samverkan	18
4.2 Planering och uppföljning	19
4.3 Kunskap och lärande	20
4.4 Ledande position	21
4.5 Ansvar	22
4.6 Resurser	22
4.7 Tidsplan	22
4.8 Uppföljning	22
4.9 Åtgärdstabell	23
Bilaga 1 Referensgruppens sammansättning	26

1 Inledning

1.1 Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009-2016

Region Skånes ansvar för regional utveckling omfattar bland annat folkhälsa, infrastruktur och samhällsplanering, miljö, natur och rekreation samt kultur. En hållbar utveckling av natur- och rekreationsområden i Skåne har påverkan på eller påverkas av de övergripande målsättningarna i Skånes Regionala utvecklingsprogram 2009-2016¹:

- Skåne, som en del i Öresundsregionen, fungerar som en tillväxtmotor i Sverige och södra Östersjöområdet.
- Skåne är en dynamisk gränsregion med hög livskvalitet som attraherar människor i alla åldrar.
- Mångfalden främjas socialt, kulturellt och miljömässigt så att den bidrar till ett bärkraftigt samhälle.
- Varje regiondels utveckling stimuleras utifrån sina förutsättningar.

Region Skånes regionala utvecklingsprogram är den gemensamma plattformen för det skånska utvecklingsarbetet. Tillväxt, attraktionskraft, bärkraft och balans ska präglade den skånska utvecklingen. Region Skåne verkar för en hög livskvalitet för invånarna. Naturområden och vandringsleder är viktiga för ett gott liv och en god hälsa. Satsningarna på att vårda och utveckla samt förenkla tillgången till naturen i Skåne för alla ska fortsätta. Det skånska landskapet och dess värden är en stor tillgång inte bara för friluftsliv, rekreation och folkhälsa utan också för boende, naturturism och landsbygdsutveckling och bidrar därmed till tillväxten.

1.2 Miljöstrategiskt program för Region Skåne

Det miljöstrategiska programmet² är ett sektorsprogram som ska bidra till att uppfylla målen i det regionala utvecklingsprogrammet. I det miljöstrategiska programmet har Region Skåne antagit följande övergripande vision för natur- och rekreationsområden:

”Natur- och rekreationsområden ska vara en stor tillgång för Öresundsregionen och utgöra attraktiva besöksmål.”³

Enligt strategin ska ett verksamhetsprogram som omfattar Region Skånes ansvarsområde för attraktiva och välbesökta natur- och rekreationsområden i

---

¹ Region Skåne (2009). Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009 - 2016

² Region Skåne (2010). Miljöstrategiskt program för Region Skåne

³ Region Skåne (2010). Miljöstrategiskt program för Region Skåne

Skåne tas fram (detta program; i fortsättningen benämnt ”verksamhetsprogrammet”).

Anledningen till att natur och rekreation identifierats som ett insatsområde är bland annat:

- Skåne har många och omfattande natur- och rekreationsområden, vilket är en stor tillgång för våra invånare och turister.
- Skånes naturområden är viktiga för att bevara och öka den biologiska mångfalden samt även ur naturresssynpunkt. Ökad biologisk mångfald är ett prioriterat miljömål både i Skåne och i Europa.
- Skånes natur- och rekreationsområden är viktiga för tillväxt och sysselsättning på landsbygden.
- Att utveckla befintliga och nya natur- och rekreationsområden har blivit allt mer viktigt ur folkhälsosynpunkt. Region Skåne ger stöd till olika stiftelser som förvaltar och utvecklar ett tjugotal skogs- och strövområden runt om i Skåne.
- Projekt som syftar till miljödriven näringslivsutveckling, att utveckla våra natur- och kulturområden, ekoturism, öka den biologiska mångfalden, tillgängliggöra våra natur- och rekreationsområden är av stort intresse nationellt och internationellt.
- Skånska kulturmiljöer som ingår i natur- och rekreationsområden är viktiga.
- Skånes naturområden är viktiga för att öka intresse och kunskap om ekologi och natur.
- Barn och ungdomsverksamhet ska prioriteras.

1.3 Syfte

Verksamhetsprogrammet ska utgöra ett aktivt redskap för politiker och tjänstemän i Region Skåne för att på mest effektiva sätt bidra till att uppnå det övergripande målet för insatsområdet som är:

”Region Skåne ska verka för att de nationella och regionala miljömål som finns framtagna för insatsområdet uppnås.”

De miljömål som bedöms relevanta för insatsområdet är beskrivna i bilaga 2.

Verksamhetsprogrammet ska beskriva nuläge och förbättringspotential, övergripande mål, delmål och de åtgärder Region Skåne bör vidta, med ansvarsfördelning, resurser, tidsplan och indikatorer för årlig uppföljning.

1.4 Metod

Verksamhetsprogrammet utgår från en inventering av pågående ansvar, aktiviteter och projekt i Skåne samt en analys av vilka utvecklingspotentialer det finns i arbetet.

Inventeringen ger en övergripande bild med exempel från olika sektorer eller verksamhetsområden som har eller kan ha en påverkan på utveckling av natur- och rekreationsområden och ska ses som ett försök att belysa bredden av händelser och aktörer.

Verksamhetsprogrammet har tagits fram med stöd av en extern referensgrupp sammansatt av aktörer som arbetar med olika frågor kopplat till natur och rekreation i Skåne, se bilaga 1. De flesta i referensgruppen har deltagit vid två referensgruppsmöten, samt bidragit med idéer till och synpunkter på både inventeringen och verksamhetsprogrammet. Underlaget till inventeringen grundar sig på egna efterforskningar genom skrivbordundersökningar samt avstämning med referensgruppen.

2 Nulägesbeskrivning

2.1 Inledning

Nulägesbeskrivningen ger en övergripande bild av nuläget, med fokus på vad som händer idag i Skåne kopplat till utveckling av natur- och rekreationsområdet; potential, samt behovet av åtgärder.

Nedan beskrivs inledningsvis pågående verksamheter som Region Skåne stödjer eller bedriver. Inventeringen av övriga verksamheter återfinns i bilaga 2.

2.2 Region Skånes aktuella program och verksamhet med natur, rekreation och besöksnäring

Policy för Region Skånes natur- och rekreationsarbete

Region Skåne har 2009 antagit Policy för Region Skånes natur- och rekreationsarbete⁴. Syftet med policyn är att:

”Skydda värdefulla naturområden och arter samt tillgodose människans behov av rekreation inom ramen för ett hållbart nyttjande av naturen.”

med målet att:

”Vårda och utveckla den rikedom av värden som finns i det skånska landskapet i form av biologisk mångfald och landskapstyper samt säkerställa tillgången till rekreationsområden. Detta bidrar till att uppfylla de fyra framgångsfaktorerna – tillväxt, attraktionskraft, bärkraft och balans – i det regionala utvecklingsprogrammet för Skåne.”

Insatsområdena är naturvård, folkhälsa, Skånes natur, utomhuspedagogisk verksamhet, informations- och kunskapspridning om natur, rekreation och friluftsliv i Skåne samt utveckling av besöksnäringen i Skåne.

Natur- och Kulturbussen

Region Skåne ansvarar för projektledning av projektet Natur- och kulturbussen, som på ett miljövänligt sätt ska tillgängliggöra Skånes natur och kultur för skolan, allmänheten (med fokus på bland annat studenter, seniorer, nya skåningar) och turister⁵. Projektet ska omfatta hela Skåne utifrån de fyra hörnen med början i det sydvästra hörnet. Projektet har ett nytt fokus på kulturområden i Skåne samt ett ökat antal samarbetskommuner. Projektet utgår från Skånetrafikens tidtabeller och kompletterar samt utvecklar det befintliga bussnätet för att nå prioriterade områden i Skåne. Natur- och kulturbussen länkar genom

---

⁴ Region Skåne, Regionfullmäktiges beslut 20090623 dnr 0900194.

⁵ <http://www.naturochkulturbussen.se/om-projektet/>

sin hemsida till ett antal besöksmål tillgängliga med kollektivtrafik, och publicerar aktivitetsprogram.

Syftet med Natur- och kulturbussen är flerfaldigt:

- att invånarna i och turister till Skåne med kollektivtrafik ska få tillgång till natur- och kulturupplevelser i hela Skåne.
- att Skånes natur- och kulturområden utvecklas och skapar näringsmöjligheter.
- att nå nya målgrupper som inte vanligtvis besöker Skånes naturområden eller känner till regionens kulturresurser.
- att verka för ökad samverkan med privata (näringsidkare), offentliga och ideella aktörer.
- att bidra till att Skånes invånare får en förbättrad livskvalitet och hälsa.

De operativa målen för projekt Natur- och kulturbussen är:

- att öka antalet resor till natur, hälso- och kulturupplevelser med kollektivtrafik.
- att genom förbättrade kollektivtrafikförbindelser och marknadsföring öka antalet besökare och turister till våra natur- och kulturområden
- att tillgängliggöra för utbildningsgrupper att nå natur- och kulturupplevelser
- att minska biltrafiken till Natur- och kulturbussens besöksmål och därmed minska våra luftutsläpp
- att öka antalet rekreations-, friluft- och hälsoupplevelser runtom i Skåne
- att öka antalet nya och befintliga företag på landsbygden och speciellt inom eko-området (eko-runda, eko-caféer etc.)
- att flertalet av de 33 skånska kommunerna deltar i och finansierar projektet
- att öka integrationen mellan danska och svenska kommuner och andra aktörer i Öresundsregionen
- att projektet blir en permanent verksamhet i Skånetrafikens regi
- att öka/förbättra miljömedvetandet och folkhälsan
- verka för att tillgodose behov från projektets tre uttalade målgrupper; skolan, turister, allmänheten (fokus på studenter, seniorer och personer med utländsk bakgrund)

Region Skåne har hösten 2010 erhållit projektmedel från Landsbygdsprogrammet för att rekrytera en affärsutvecklare som inom Natur- och kulturbussen verksamhet. Affärsutvecklaren ska i de tre kommunerna Kristianstad, Tomelilla och Sjöbo arbeta med att skapa affärsmöjligheter för småföretag med sin bas i landskapet som resurs, genom att utforma attraktiva paketlösning-

ar/koncept med aktiviteter och upplevelser som marknadsförs gentemot besökarmålgruppen och görs tillgängliga med hjälp av Natur- och kulturbussen.

Stiftelsen Skånska Landskap

Region Skåne finansierar en stor del av verksamheten för friluftsliv och rekreation i ett tjugotal natur- och rekreationsområden där Stiftelsen Skånska landskap ansvarar för skötsel, förvaltning och friluftsverksamhet av de marker som ägs av sex olika stiftelser, sammanlagt drygt 10 000 hektar. Huvuddelen av fastigheterna omfattas av strövområden med bland annat anläggningar för friluftslivet.

Region Skåne har uppdragit åt Stiftelsen Skånska landskap att inom ramen för Region Skånes policy för naturvård och rekreation, det regionala utvecklingsprogrammet samt målsättningarna i stiftelsernas egna urkunder och stadgar arbeta med:

- Underhåll och utveckling av existerande strövområden.
- Drift- och utveckling av Fulltofta Naturcentrum
- Tillgänglighet till natur- och strövområden för alla.
- Genomförande och utveckling av utomhuspedagogisk verksamhet för en bred målgrupp, med särskilt fokus på barn- och ungdom. Region Skånes integrations- och övriga mål skall beaktas.
- Fortsatt samverkan med Region Skånes arbete inom miljö- och natur, näringsliv, folkhälsa och turism.⁶

Stiftelsen producerar, marknadsför och distribuerar hemsidan www.strovomraden.se, informationsfoldrar och kartor för samtliga natur- och rekreationsområden. Områdena marknadsförs också genom Skåneledstunneln som är ett 15 meter långt och ca 3 m brett tunneltält med bilder projicerade på insidan av tunnelväggarna, ljussatt och med ljud av fågelkvitter.

Stiftelsen tar fram drift- och underhållsplaner (rekreationsplaner) för samtliga anläggningar för friluftslivet.

På Fulltofta naturcentrum är syftet att väcka nyfikenhet och stimulera besökarna att ta sig ut i landskapet för att upptäcka naturen på egen hand. En privat entreprenör sköter centrats drift och öppethållande samt driver café och konferensverksamhet.

Stiftelsen driver utomhuspedagogisk verksamhet. Mellan 6 000 -10 000 skånska barn kommer årligen ut i naturen i någon av verksamhetsgrenarna nedan.

På Naturskolan Gladan som är belägen i Snogeholms strövområde, kan man välja att klara sig på egen hand eller anlita naturguider. Här finns båtar, bryggor, grillplatser, undervisningsrum, utsiktstorn och övernattningsmöjligheter. Naturen blir ett klassrum för studier, lekar och tävlingar.

---

⁶ Region Skåne, Regionfullmäktiges beslut 2010-06-29 § 73

Naturdagarna är ett unikt samarbetsprojekt med syfte att ge skolbarn möjlighet att komma ut i naturen och genom praktiska och teoretiska övningar lära om skog, allemansrätt, jakt samt växt- och djurliv.

Stiftelsen driver, med stöd av Region Skåne, ett antal aktiviteter längs Skåneleden, särskilt för barn och ungdomar. Stiftelsen genomför sedan drygt 10 år ett vandringsprojekt på Skåneleden riktat till skolbarn i klass 5 som till största delen bekostas av Färs & Frosta Sparbanksstiftelse. Projektet är avhängigt av att Sparbanksstiftelsen fortsatt vill bidra ekonomiskt till projektets genomförande. Stiftelsen Skånska landskap genomför också sedan några år ett vandringsprojekt på Skåneleden som bekostas av anslag från Region Skåne. Projektet vänder sig till skolbarn i klass 4-5 i de kommuner som inte deltar i ovanstående projekt. Skåneledsvandringarna har hittills samlat ca 58 000 deltagare.

Skåneleden

Skåneleden, som utgörs av drygt 100 mil vandringsleder i Skåne, är ett starkt varumärke som är relativt känt för allmänheten.

Region Skåne är ansvarig för utveckling och drift av Skåneleden. Detaljerade kartor finns och uppdateras för alla ledavsnitt. Den praktiska skötseln utförs av i dagsläget 25 kommuner genom avtal. Leden går till stor del på privatägd mark. Drygt 1000 markägare har generöst ställt sin mark till förfogande för Skåneleden utan ersättning. Avtal tecknas mellan markägarna och respektive kommun där de ger sitt medgivande till leden och i vissa fall rast-/ övernattningsplatser. Skåneleden är indelad i fem delleder som sitter ihop i ett gemensamt ledsystem. Skåneleden marknadsförs genom www.skaneleden.se, foldrar, samt vid evenemang med ”Skåneledstunneln”(se ovan) med mera.

Stiftelsen Skånska landskap har byggt upp det så kallade ”Vandra lätt”-paketet på Skåneleden där man knutit samman de entreprenörer längs leden som kan erbjuda service och faciliteter för en bekvämare vandringsupplevelse, och som presenteras och marknadsförs via hemsidan.

Strategi för en grön struktur i Skåne

Region Skåne har, som en del i sitt arbete med regional utveckling, tillsammans med cirka 30 av de skånska kommunerna, myndigheter, föreningar och institutioner utarbetat Strategi för en grön struktur i Skåne⁷. Denna strategi är en syn-tes av de natur-, rekreations- och kulturmiljövärden och behov som redovisas i kommunernas översiktsplaner, annat kommunalt material samt material från Länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen. Syftet är att uppnå en samsyn kring en sammanhängande kommungemensam, regional grön struktur.

Det är upp till den som äger frågan, i första hand kommunerna och statliga myndigheter att använda materialet, verkställa konkreta åtgärder i den visade strukturen eller ansluta en finmaskigare mer detaljerad grön struktur till den övergripande.

Strategin ska aktualiseras under 2011 inom ramen Region Skånes projekt Strukturbild för Skåne, vilket kommer att innebära att frågan om den gröna strukturens betydelse återigen lyfts för planerare och politiker i Skåne.

---

⁷ Region Skåne (2004). Strategi för en grön struktur i Skåne

Näringslivsprogram för Skåne

Näringslivsprogram för Skåne är ett av flera sektorsprogram som pekar på utmaningar och konkretiserar insatser inom näringslivsområdet vilka kan bidra till att uppfylla intentionerna i det Regionala Utvecklingsprogrammet för Skåne 2009-2016.

Näringslivsprogrammet är ett dokument som ska verka samlande för många aktörer och intressen för att nå en framtida hållbar tillväxt i Skåne. Det är ett program för hela Skåne som inte bara involverar organisationen Region Skåne, utan även andra aktörer som är verksamma inom näringslivsområdet.

Programmet baseras på fem utvalda utmaningar/mål vilka identifierats som viktiga områden för insatser framöver:

1. En sammanhållen region
2. Ett internationellt och konkurrenskraftigt näringsliv
3. Ett öppet och kompetent näringsliv
4. Ett attraktivt och blomstrande näringsliv
5. Ett aktivt entreprenörskap och intraprenörskap

De kvantitativa, uppföljningsbara målen är:

- Samtliga regiondelar i Skåne har en årlig tillväxt av bruttoregionprodukten (BRP) som överstiger genomsnittet för Sverige
- Exportandelen från skånska företag är högre än genomsnittet för Sverige för respektive bransch.
- Samtliga regiondelar i Skåne har högre förvärvsfrekvens och lägre öppen arbetslöshet än Sverige i genomsnitt.
- Andelen med eftergymnasial utbildning i näringslivet är minst lika hög som genomsnittet i Sverige för respektive bransch.
- Resurserna till Skånes forskningsmiljöer ökar mer än genomsnittet för Sverige
- Samtliga Regiondelar i Skåne har fler inflyttare än utflyttare.
- Tillgången till kapital bedöms vara tillräckligt i företagandets samtliga skeden.
- Skåne har en högre produktivitet i nystartade företag än Sverige i genomsnitt för respektive bransch.
- Skåne ska vara värd för fler stora event och kongresser.
- Skåne ska vara en av Sveriges två mest besökta destinationer om fyra år.

Tourism in Skåne

Tourism in Skåne AB är Skånes officiella marknadsföringsbolag för att främja turismen i regionen. På så sätt ska bolaget bidra till en ökad tillväxt i Skåne. Bolaget har som främsta uppdrag att marknadsföra Skåne för svenska och ut-

ländska turister, öka antalet besökare i Skåne och att utveckla regionen som turistmål.

Bolaget är, tillsammans med Event in Skåne, Film i Skåne och Invest in Skåne, en del av marknadskoncernen Business Region Skåne, som offentligt ägs av Region Skåne (85 procent) och Skånes kommuner (15 procent).

Det finns ett urval natur- och rekreationsområden sökbara på hemsidan www.skane.com som turistbyråerna i respektive kommun uppdaterar. Bolaget arbetar för närvarande för samordning med andra aktörer och kvalitetssäkring av hemsidan.

Plattform för affärsutveckling och marknadsföring av besöksnäringen

I en gemensam satsning av Region Skåne med Länsstyrelsen i Skåne och Skånes 33 kommuner tas en regional plattform fram för att utveckla besöksnäringen i Skåne. Avsikten är att tillsammans med Skånes kommuner, företag och organisationer arbeta för att utveckla förutsättningarna och möjligheterna för branschen samt kartlägga nya marknader, marknadsföra Skåne nationellt och internationellt som ett av Sveriges främsta besöksmål.

- Plattformen ska verka i besöksnäringens tjänst, direkt och indirekt
- Plattformen ska överblicka utvecklingen, formulera strategier samt vara en sammanhållande, koordinerande och drivande kraft avseende affärsutveckling och marknadsföring
- Plattformen ska driva ett aktivt utvecklingsarbete för långsiktig och hållbar tillväxt i branschen

Arbetet i plattformen ska präglas av ett innovativt tankesätt där nya strategiska projekt tas fram för att utveckla branschen. Arbetet ska genomsyras av ett hållbart sätt att se på utveckling, där jämställdhet, mångfald och miljö/klimat genomgående ska finnas med i alla olika delar av plattformens verksamhet. För Region Skåne kan arbetet i plattformen vara en innovativ modell för utvecklingen av besöksnäringen i samverkan.

Satsningen görs i syfte att utveckla Skåne till att bli en av Sveriges två mest besökta destinationer. Besöksnäringen i Skåne ska växa med fler och starkare företag, det ska skapas fler nya produkter och reseanledningar i syfte att öka den Skånska tillväxten och skapa fler arbetstillfällen för många. Plattformen avser att skapa ett kunskapsutbyte bland annat via Visit Sweden och i kontakt med andra regioner i Europa.

Tourism in Skåne har formulerat mål för Skånes framtida position som besöksmål och tillsammans med Näringsliv Skåne kommer insatser att genomföras för att uppnå dessa.

Det övergripande tillväxtmålet är att Skåne ska bli en av Sveriges två mest besökta destinationer.

Målsättningen är att Skåne ska utvecklas till en grön och aktiv mötesdestination, till en aktiv familjdestination och till en trendig och förnygrad destination.

- Besöksnäringen i Skåne ska öka i total omsättning från ca 17,6 miljarder svenska kronor till drygt 24 miljarder svenska kronor.
- Öka omsättningen av bokningsbara produkter från 2 miljoner till 20 miljoner.
- Skapa 2000 årsarbetstillfällen, 10 % av dessa ska vara nya verksamheter

Satsningen arbetar utifrån det övergripande Regionala utvecklingsprogrammet för Skåne med det miljöstrategiska programmet som ett av de instrument som ska tas i beaktning. Besöksnäringen förutsätter resande i grunden, där satsningen har ett intresse av att hitta miljövänliga alternativa färdstätt till och inom Skåne. Satsningen kommer att fokusera på att möta den tydliga efterfrågan på innovativa ekoturismprodukter som finns, vilket i stor utsträckning kräver eftertanke och miljövänliga alternativ och lösningar. Arbetet utgår ifrån naturvärden vilka måste utvecklas med eftertanke för att ett långsiktigt hållbart turismintresse ska kunna finnas. Miljöriktiga transportsystem ska prioriteras och samverkan ske med parter för att verka för att exempelvis fler och bättre cykelleder upprättas.

Romeleås- och sjölandskapskommittén (RÅSK)

Enligt 4 kap i Miljöbalken gäller särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet. De områden som nämns är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Inom områdena skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid ingrepp i miljön. Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Skåne är ett av de områden som särskilt nämns.

RÅSK har bildats av kommunerna Lund, Malmö, Sjöbo, Skurup, Svedala, Trelleborg, Ystad och Region Skåne med Länsstyrelsen i Skåne län som adjungerad medlem. RÅSK arbetar för att få fler människor att upptäcka och uppleva sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen. Detta sker främst genom att tillgängliggöra landskapet genom hemsidan www.romeleasen.se, foldrar över intressanta besöksmål och andra aktiviteter.

2.3 Behovsanalys

Inventeringen av övriga verksamheter återfinns i bilaga 2. För ökad läsförståelse av nedanstående rekommenderas läsning av denna. Nedan sammanfattas de viktigaste frågeställningarna.

Utvecklingsprogram för natur- och rekreationsområden

De befintliga utvecklingsprogrammen för de natur- och rekreationsområden som stöds av Region Skåne har tagits fram med hjälp av extra resurser. Framtagandet av utvecklingsprogram samt uppföljning, utvärdering och uppdatering av dem bör i framtiden vara en del av den löpande verksamheten för Stiftelsen Skånska Landskap. Framtagandet ska föregås av en brukarprocess där man ska sträva efter största möjliga samverkan med markägare, grannar, närboende, lokala företag, kommuner, ideella föreningar, intresseorganisationer med flera.

Utveckling av grön- och naturområden och biologisk mångfald

Grön- och naturområden

Tillgång till natur är viktig för alla människor, och forskning har visat ett flertal samband mellan naturvistelse och människans välbefinnande och effektivitet.

Några exempel är:

- Ju närmare naturen finns desto oftare besöker vi den.
- Vistelse i naturen sänker stress och höjer prestations- och koncentration förmåga och ökar motionsgraden.
- Natur används också i rehabiliterande syfte.
- På ”naturrika” förskolor blir barnens motorik och koncentration bättre än på ”naturfattiga”. (för referenser se bilaga 2)

Trots detta visar en undersökning från Statistiska centralbyrån att grönyrtornas andel av den totala arealen i Sveriges tio största städer har minskat i alla städerna under perioden 2000-2005. I det tätbebyggda västra och sydvästra Skåne är bristen på tätortsnärta natur stor, vilket talar för att förutsättningarna för förbättringar är störst där, samtidigt som många människor drar nytta av eventuella förbättringar. Här finns alltså starka behov av att utveckla nya natur- och rekreationsområden.

Samtidigt finns ett annat förhållande. De natur- och rekreationsområden som finns i det tätbebyggda sydvästra Skåne är i betydligt högre grad tillrättalagda för friluftsliv än områdena i glesbygden. Det finns också betydligt färre naturreservat i skogsbygden i östra Skåne. I nordöstra Skåne finns en stor andel av den allemansrättsligt tillgängliga naturen men antalet angöringsplatser som parkeringar, hållplatser m.m. är färre per invånare än i sydöstra Skåne. Så trots att arealen av den teoretiskt nåbara naturen är större i nordost, är tillgängligheten kanske sämre. Här finns istället stora behov av att utveckla närbarhet och tillgänglighet till den natur som finns.

Samverkan med Länsstyrelsen, markägare, närboende, föreningar, företag och andra brukare är viktig när tätortsnära och andra naturområden i framtiden ska utvecklas ur flera aspekter.

Biologisk mångfald

Många av de kortsiktiga målen för att bevara biologisk mångfald i Skåne har inte nåtts (2010). Därför måste ytterligare åtgärder nu vidtas i samverkan med Länsstyrelsen, markägare och andra aktörer för att hejda förlusten av den skånska biologiska mångfalden, i såväl i natur- och rekreationsområden, skyddad som oskyddad natur. Region Skåne har möjlighet att utveckla sitt engagemang i naturvårdsarbetet och att vidta operativa åtgärder i de natur- och rekreationsområden som förvaltas av Stiftelsen Skånska Landskap. Särskilda fokusområden bör då vara bevarande och utveckling av biologisk mångfald i skog, våtmarker och vatten.

Nåbarhet och tillgänglighet

(För definitioner, se bilaga 2).

Nåbarhet

Flertalet naturområden kan göras betydligt mer nåbara och tillgängliga än idag, både för besökare och lokalt näringsliv.

Region Skåne bör utveckla nåbarheten till besöksmål genom utökat samarbete mellan Natur- och kulturbussen och Skånetrafiken, dess trafikentreprenörer samt andra aktörer. Det långsiktiga målet är att Natur- och kulturbussens verksamhet ska bli en del av Skånetrafikens löpande verksamhet. Det arbetet begränsas delvis av bristande tid och möjlighet hos Skånetrafiken att arbeta med frågan.

Det lokala näringslivet kan gynnas av att andra samordnade och effektiva alternativ till bil tas fram. Därför bör Region Skåne verka för andra alternativ till bil, exempelvis initiera och samordna cykeluthyrning med ”hämta här-lämna där”-koncept, hästskjuts, marknadsföring av vandringsleder samt lyfta fram de senaste innovationerna för färdmedel, till exempel vätgascykel och biogasbilar med mera.

Det finns ett stort behov att få en fysisk, digital och grafisk koppling mellan kollektivtrafikens hållplatser, Skåneleden och natur- och rekreationsområden i landskapet, så att det ska vara möjligt att enkelt och kollektivt på egen hand ta sig till och från önskade naturupplevelser. Denna information bör både vara analog på karta och digital och möjlig att enkelt och snabbt ladda ner till mobiltelefon och dator, både före utfärden och under tiden man är ute. Överhuvudtaget efterfrågas mer, lättillgänglig och samordnad webbaserad information.

Tillgänglighet

Med tillgänglighet menas tillgänglighet på alla plan, naturligtvis för människor med funktionshinder av olika slag, men också för alla icke-funktionshindrade med parkering, skyltning, spångning m.m. men också tillgänglighet till information om naturområdena.

På många håll vidtas fler och fler tillgänglighetsskapande åtgärder, men många av Skånes naturområden är inte tillgängliga för personer med olika typer av funktionshinder. Ofta har tillgänglighet definierats som att personer i rullstol ska kunna ta sig fram, men det är inte det enda funktionshinder som behöver stödjas.

Vidareutveckling av tjänster, upplevelser och aktiviteter

Natur- och kulturaktiviteter attraherar ofta samma målgrupper av besökare men samordningen mellan företag som anordnar upplevelser och service inom besöksnäringen kan utvecklas ytterligare. En mycket bredare målgrupp skulle kunna mötas och tryggheten i besöken ökas om olika typer av utflyktsmål inom natur och kultur samordnar sina verksamheter vad gäller logistik, marknadsföring, information, service och aktiviteter. En högre grad av samverkan skulle underlätta för besökaren samtidigt som området där företagen verkar skulle bli attraktivare att besöka.

På samma sätt som mer grönyta och fler naturområden behöver skapas i västra Skåne, behöver näringslivet utvecklas i östra Skåne (se även under ”Grön- och naturområden” ovan).

Det finns en stor potential att nå nya målgrupper genom att utveckla innovativ mobil teknik.

Det finns en stor potential för entreprenörer att

- hitta nya lösningar på transporter till och från aktiviteter till boende, inkl bagagetransport
- utveckla kombinationen mellan naturupplevelser, friluftsliv, konstupplevelser, historiska besöksmål, boende, mat till attraktiva paket så att man kan kombinera boende-cykling-vandring med galleribesök m.m. som till exempel ”Art&Nature”, ”Bed&Art&Nature”, ”Eat&nature ”
- utveckla mobila applikationer som exempelvis ”virtuell Skåneleden-vandring” eller mobila guidningar kopplat till platser i naturen.

Exempel fritidsfiske

Fritidsfiske är exempel på en aktivitet som lockar en vidare krets än de som ”traditionellt” är intresserade av rörligt friluftsliv genom vandring, cykling m.m. Att satsa på ett utökat fritidsfiske vid sjöar, kuster och till havs bedöms både kunna öka den lokala näringsverksamheten kring sjöar och vid kuster genom guidning, försäljning m.m., samt medföra att ett ökat antal stadsbor, ungdomar, funktionshindrade och nya svenskar kommer ut i naturen och därigenom kan få en ingång till friluftsliv. Att fiskeplatserna är tillgängliga med kollektivtrafik är en nödvändig förutsättning för dessa grupper.

Utomhuspedagogisk verksamhet

Det finns en mängd utomhuspedagogiska aktiviteter som pågår men de flesta är av tillfällig projektkaraktär och de flesta bedrivs i de större tätorterna i Skåne. Det finns för närvarande ingen sammanställning på hur mycket och vad som pågår och hur pass permanenta verksamheterna är. Det finns heller inte någon uttalad samordning av verksamhetsutövarna. Vidare finns det en risk att mindre tätorter inte har någon utvecklad utomhuspedagogisk verksamhet.

Marknadsföring

Det behövs bättre marknadsföring av Skånes samtliga natur- och rekreationsområden och bättre samordning av marknadsföringen. Det är också viktigt att det är tydligt vem som är ansvarig avsändare av informationen och uppdatering av den.

Presumptiva besökare till natur- och rekreationsområden har i dagsläget ett stort antal informationsplatser där de kan hämta information, men det kan vara mycket svårt att veta var man ska vända sig i det enskilda fallet när man vill ut i naturen.

Enligt ny statistik från Visit Sweden rankar turister som besöker Sverige upplevelser i naturen som en av de tre viktigaste anledningarna till att man besöker Sverige. Tourism in Skåne har pekat ut naturen som skånes främsta utvecklingspotential och en av de främsta anledningarna till att besökare kommer hit.

Trots detta kan kunskapen om Skånes naturområden i Danmark/Köpenhamn bli mycket bättre och svenska allmänheten måste på ett enklare och rakare sätt få veta var man ska vända sig för att hitta ut i naturen. Särskilda behov finns för att marknadsföra tätortsnära, lättillgängliga områden mot nya svenskar, ungdomar och stadsbor i allmänhet. Det finns ett urval natur- och rekreationsområden sökbara på www.skane.com som turistbyråerna i respektive kommun själva uppdaterar. Det finns för närvarande inte någon samordning eller kvalitetssäkring av hemsidan men detta ska åtgärdas.

Kvalitetshöjning och -säkring

För att möta nya målgrupper, såväl inhemska som internationella, finns stora behov av att höja kvaliteten på och tillgängligheten till vandrings- och cykelleder samt natur- och rekreationsområden.

Med sitt huvudansvar för regional utveckling är Region Skåne bäst lämpad att ansvara för den regionala samordningen av marknadsföring och kvalitetssäkring av Skånes natur- och rekreationsområden och den nya ”Plattform för affärsutveckling och marknadsföring av besöksnäringen” (utvecklingsplattformen) är det viktigaste verktyget för att driva på utvecklingen av dessa.

3 Mål

Förslagen till mål för Region Skåne delas upp i övergripande mål och delmål. Delmålen utgör ett första steg på vägen mot de övergripande målen och ska uppnås till 2016. Inom parentes anges det eller de nationella/regionala miljö-kvalitetsmål eller friluftslivsmål som det övergripande målet kopplar till.

3.1 Övergripande mål 2020

Samordning och samverkan

1. År 2020 finns en väl utbyggd samverkan inom och mellan det lokala näringslivet, ideella organisationer, turistorganisationerna, kollektivtrafiken och myndigheter så att besökare till skånska natur- och rekreationsområden upplever trygghet i vistelsen, lättillgänglighet med kollektivtrafik och samtidigt en bredd i de aktiviteter och tjänster som kan kombineras i landskapet och ge mervärden och goda upplevelser. (Nationellt mål för friluftslivet, indirekt samtliga miljö-kvalitetsmål genom ökad medvetandegrad)

Planering och uppföljning

2. År 2020 har den biologiska mångfalden bevarats eller ökat jämfört med 2010 i de natur- och rekreationsområden som Region Skåne stödjer och som förvaltas av Stiftelsen Skånska landskap. (Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt växt- och djurliv)
3. År 2020 har förlusten av den skånska biologiska mångfalden hejdats. (Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt växt- och djurliv)
4. År 2020 är nåbarhet och tillgänglighet till Skånes natur- och rekreationsområden starkt förbättrad jämfört med 2010. (Nationellt mål för friluftslivet)

Kunskap och lärande

5. År 2020 är den utomhuspedagogiska verksamheten särskilt i tätortsnära områden väl utbyggd och erbjuder ett brett spektra av guidningar, naturstudier, guidade vandringar m.m. för såväl vuxna som barn. Region Skåne har huvudansvar för samordning, kvalitetssäkring och marknadsföring av utomhuspedagogiska aktiviteter i Skåne. (Nationellt mål för friluftslivet, indirekt samtliga miljö-kvalitetsmål genom ökad medvetandegrad)

Ledande position

6. År 2020 är de natur- och rekreationsområden i Skåne som Region Skåne stödjer och som förvaltas av Stiftelsen Skånska landskap ledande i regionen vad gäller tillgänglighet med kollektivtrafik, väl underhållna friluftsanläggningar och aktuell natur- och annan information. (Nationellt mål för friluftslivet, indirekt samtliga miljökvalitetsmål genom ökad medvetandegrad)
7. År 2020 är Region Skåne en ledande aktör när det gäller att samordna och marknadsföra Skånes natur- och rekreationsområden. (Nationellt mål för friluftslivet, indirekt samtliga miljökvalitetsmål genom ökad medvetandegrad)
8. År 2020 är Skåneleden en modern, lättillgänglig och kvalitetssäkrad vandringsled av internationell standard där mobila applikationer och virtuella ledsträckningar är fullt utvecklade. (Nationellt mål för friluftslivet, indirekt samtliga miljökvalitetsmål genom ökad medvetandegrad)

3.2 Delmål 2016

Delmålen ska nås under perioden 2011-2016. Mer detaljerade åtgärder för att genomföra delmålen beskrivs under åtgärder.

Samordning och samverkan

1.1 Region Skåne ska identifiera och stimulera ett ökat utbud av tjänster, upplevelser, aktiviteter, information och service i de natur- och rekreationsområden och samordningsmöjligheter mellan företag som kan nås med kollektivtrafik.

1.2 Region Skåne ska verka för kvalitetsmärkning av ekoturismverksamheter enligt nationell standard.

Planering och uppföljning

2.1 Region Skåne ska identifiera de områden inom vilka Region Skåne aktivt kan öka den biologiska mångfalden och påbörja mångfaldsbevarande åtgärder.

3.1 Region Skåne ska verka för framtagandet av en gemensam arbetsmodell för att bevara och öka den skånska biologiska mångfalden för alla skånska aktörer.

4.1 Region Skåne ska genomföra en förstudie för en analys av kriterier för grundläggande behov i natur- och rekreationsområden.

4.2 Region Skåne ska verka för att förbättra nåbarheten med kollektivtrafik till Skånes natur- och rekreationsområden.

4.3 Region Skåne ska verka för att förbättra tillgängligheten till Skånes natur- och rekreationsområden.

4.4 Region Skåne ska kartlägga möjligheten till ett utökat och hållbart sportfiske till havs och i insjöar som är tillgängligt med kollektivtrafiken.

Kunskap och lärande

5.1 Ökad utomhuspedagogisk verksamhet.

Ledande position

6.1 Region Skåne ska verka för att aktuella utvecklingsprogram tas fram för de natur- och rekreationsområden som Region Skåne stödjer och som Stiftelsen Skånska landskap förvaltar.

7.1 Information om Skånes samtliga natur- och rekreationsområden är brett känd, väl marknadsförd och lättillgänglig.

8.1 Region Skåne ska påbörja arbetet med att kvalitetssäkra samtliga delsträckor av Skåneleden

8.2 Region Skåne ska ta fram virtuella Skåneledssträckor.

4 Åtgärder

I detta avsnitt presenteras delmålen kopplat till vilka åtgärder som behövs utöver Region Skånes pågående program och verksamhet (se Nulägesbeskrivning) för att uppnå delmålen i verksamhetsprogrammet, med ansvarsfördelning, resurser och indikatorer för uppföljning.

Tidplanen är att åtgärderna ska genomföras under perioden 2011–2016.

4.1 Samordning och samverkan

Delmål 1.1: Region Skåne ska identifiera och stimulera ett ökat utbud av tjänster, upplevelser, aktiviteter, information och service i de natur- och rekreationsområden och samordningsmöjligheter mellan företag som kan nås med kollektivtrafik.

Åtgärder:

- 1a) Region Skåne ska utveckla samarbeten och synergier mellan olika typer av lokala företag med anknytning till, verksamhet i eller placering vid natur- och rekreationsområden. Detta ska på sikt höja lönsamheten, förlänga säsongen och förstärka utvecklingsmöjligheterna för företagen och samtidigt förbättra tillgänglighet, valmöjligheter och variation i upplevelseformer för besökaren.

Delmål 1.2: Region Skåne ska verka för kvalitetsmärkning av ekoturismverksamheter enligt nationell standard.

Åtgärder:

- 1b) Region Skåne ska verka för att ett större antal aktiviteter (jämfört med 2010) som utförs av ekoturismföretag och -organisationer som har sin verksamhetsbas i eller invid natur- och rekreationsområden är miljökvalitetsmärkta enligt nationell standard eller motsvarande. Region Skåne ska ansvara för att samla, stödja och hjälpa aktuella aktörer så att de kan er-hålla miljökvalitetsmärkning för aktiviteter.

4.2 Planering och uppföljning

Delmål 2.1: Region Skåne ska identifiera de områden inom vilka Region Skåne aktivt kan öka den biologiska mångfalden och påbörja mångfaldsbevarande åtgärder.

Åtgärder:

- 2a) Region Skåne ska i samarbete med regionala aktörer och Stiftelsen Skånska landskap verka för att identifiera de områden inom vilka Region Skåne aktivt kan öka den biologiska mångfalden och påbörja mångfaldsbevarande åtgärder som exempelvis anläggning av våtmarker, restaurering av sumpskogar, skapa mer död ved, restaurera sjöar och vattendrag.

Delmål 3.1: Region Skåne ska verka för framtagandet av en gemensam arbetsmodell för att bevara och öka den skånska biologiska mångfalden för alla skånska aktörer.

Åtgärder:

- 3a) Region Skånes arbete ska i linje med det regionala utvecklingsansvaret vara särskilt inriktat på att skapa en aktiv samverkan med skånska aktörer kring frågor som rör biologisk mångfald, naturvård och regional landskapsstrategi. Region Skåne ska inom detta samarbete verka för framtagandet av en gemensam arbetsmodell för att bevara och öka den skånska biologiska mångfalden för alla skånska aktörer.

Delmål 4.1: Region Skåne ska genomföra en förstudie för en analys av kriterier för grundläggande behov i natur- och rekreationsområden.

Åtgärder:

- 4a) Region Skåne ska i samarbete med andra aktörer verka för genomförandet av en förstudie för att analysera de åtta kriterier för grundläggande mänskliga behov (Det rofyllda, Fascinationen, Det artrika, En rymd för tanke och vederkvickelse, Allmänningen, Lustgården, Centrum/Festen, Kulturhistoria; se inventeringen bilaga 2) i de natur- och rekreationsområden som Region Skåne stödjer och som Stiftelsen Skånska landskap förvaltar. Förstudien ska inriktas på att ta fram lämpliga områden som ska undergå en genomgripande analys.

Delmål 4.2: Region Skåne ska verka för att förbättra nåbarheten med kollektivtrafik till Skånes natur- och rekreationsområden.

Åtgärder:

- 4b) Region Skåne ska ta fram det underlag som behövs för samordnad kartbaserad information om Skåneleden, Skånetrafikens hållplatser, natur- och rekreationsområdets entréer m.m. och producera både digitala, mobila kartor och analoga, tryckta kartor för olika behov.

Delmål 4.3: Region Skåne ska verka för att förbättra tillgängligheten till Skånes natur- och rekreationsområden.

Åtgärder:

- 4c) Region Skåne ska verka för att förbättrad tillgängligheten till och inom natur- och rekreationsområden. Region Skåne ska bidra till att utveckla den webbaserade informationen för mobila applikationer, sociala medier m.m. i syfte att nå nya målgrupper, samt utveckla webbaserat stöd för olika typer av funktionshinder för att öka andelen funktionshindrade som tar del av informationen. Detta arbete ska utvärderas och följas upp.

Delmål 4.4: Region Skåne ska kartlägga möjligheten till ett utökat och hållbart sportfiske till havs och i insjöar som är tillgängligt med kollektivtrafiken.

Åtgärder:

- 4d) Region Skåne ska i samarbete med ideella organisationer, kommuner, med flera ta initiativ till att inventera möjligheterna för ett utökat och kvalitetsmärkt fritidsfiske vid alla typer av vatten som ska kunna nås med kollektivtrafiken.
- 4e) Region Skåne ska i samarbete med Stiftelsen Skånska landskap identifiera vilka av de natur- och rekreationsområden som Stiftelsen förfogar över och som stöds av Region Skåne, och som kan nås med kollektivtrafiken, som kan marknadsföras som pilotområden för hållbart fritidsfiske.

4.3 Kunskap och lärande

Delmål 5.1: Ökad utomhuspedagogisk verksamhet.

Åtgärder:

- 5a) Region Skåne ska verka för att ett regionalt nätverk/plattform skapas för samordning, kvalitetssäkring, vidareutbildning, utveckling och marknadsföring av den utomhuspedagogiska verksamheten i Skåne.
- 5b) 5d) Region Skåne ska genom Stiftelsen Skånska Landskap bedriva en kvalitativ utomhuspedagogisk verksamhet i de natur- och rekreationsområden som Region Skåne stödjer. Särskilda program ska utarbetas för verksamhet för barn och ungdomar och nya svenskar.

4.4 Ledande position

Delmål 6.1: Region Skåne ska verka för att aktuella utvecklingsprogram tas fram för de natur- och rekreationsområden som Region Skåne stödjer och som Stiftelsen Skånska landskap förvaltar.

Åtgärder:

- 6a) Region Skåne ska i samarbete med t ex Stiftelsen Skånska Landskap och verka för att utvecklingsprogram för samtliga större strövområden som har omfattande anläggningar för friluftslivet är aktuella. Aktualisering av alla därefter existerande utvecklingsprogram ska ske löpande.

Delmål 7.1: Information om Skånes samtliga natur- och rekreationsområden är brett känd, väl marknadsförd och lättillgänglig.

1. Åtgärder:

- 7a) Region Skåne ska under 2011 tillsammans med Tourism in Skåne utveckla en tydlig ”ingång” på www.skane.com till i första hand de natur- och rekreationsområden som Region Skåne stödjer och i andra hand övriga natur- och rekreationsområden.
- 7b) Region Skåne ska tillsammans med Tourism in Skåne ta initiativ till riktad marknadsföring mot turistbyråer och researrangörer inom Öresundsområdet inkl. Köpenhamn om Skånes natur- och rekreationsområden.
- 7c) Region Skåne ska ta initiativ till att samla huvuddelen av den organiserade, webbaserade informationen om Skånes natur- och rekreationsområden i en och samma portal, varifrån man sedan ska kunna länka sig vidare till det enskilda området/organisationen/företaget. Detta utvecklingsarbete ska ske i samarbete med Länsstyrelsen i Skåne, Naturskyddsföreningen, kommunerna, Tourism in Skåne m.fl. aktörer som arbetar med relaterad information. Region Skåne ska också driva på att denna portal marknadsförs brett, så att dess existens blir allmän kännedom.

Delmål 8.1: Region Skåne ska påbörja arbetet med att kvalitetssäkra samtliga delsträckor av Skåneleden

Åtgärder:

- 8a) Region Skåne ska utveckla kvalitetssäkringsarbetet för Skåneleden i syfte att höja och likrikta kvaliteten och öka tillgängligheten. En av de fem dellederna ska identifieras som föregångare i arbetet.

Delmål 8.2: Region Skåne ska ta fram virtuella Skåneledssträckor..

Åtgärder:

- 8b) Region Skåne ska medverka till att utveckla minst en virtuell ledsträckning som är webbaserad och nedladdningsbar som mobil applikation.

4.5 Ansvar

Avdelningen för Regional utveckling, Enheten för miljöstrategi, kommer att ta ett samordningsansvar för verksamhetsprogrammets genomförande och uppföljning. Ansvar för genomförandet av respektive åtgärder i verksamhetsprogrammet ska utses internt mellan enheterna inom Region Skåne.

4.6 Resurser

Hur angivna resurser för genomförandet av åtgärderna i verksamhetsprogrammet ska finansieras ska beslutas i den årliga budgetprocessen. Tänka finansieringskällor är Avdelningens för regional utveckling budget, Näringsliv Skånes budget, Tourism in Skånes budget, EU-medel som Landsbygdsprogrammet, Interreg och andra fonder

4.7 Tidsplan

Tidsplan för genomförandet av åtgärderna i verksamhetsprogrammet ska beslutas gemensamt av berörda enheter. Åtgärderna ska vara genomförda senast i slutet av år 2016.

4.8 Uppföljning

Uppföljning av åtgärderna ska integreras i respektive enhets ordinarie uppföljningssystem. Ytterligare indikatorer för uppföljning utöver nämnda förslag kan tas fram av den enhet som ska genomföra åtgärden. Uppföljning kommer att samordnas av Enheten för miljöstrategi.

4.9 Åtgärdstabell

Verksamhetsprogram - sammanställning av mål, ansvar, resurser och uppföljningsindikatorer

Nr	Övergripande mål	Delmål	Ansvar	Resurser (kkr)	Uppföljningsindikatorer
1	Utbyggd samverkan inom och mellan det lokala näringslivet, ideella organisationer, turistorganisationerna, kollektivtrafiken och myndigheter	1.1 Företagssamordning och ökat aktivitetsutbud	ARU, NS	200	Antal företagssamarbeten
		1.2 Ökat antal kvalitetsmärkta verksamheter	ARU, NS, TS	100	Antal miljömärkta aktiviteter
2	Bevarad biologisk mångfald i natur- och rekreationsområden	2.1 Identifierade områden och påbörjade åtgärder	ARU	300	Framtagna kvantifierbara mål Framtagna uppföljningsmodeller
3	Hejdad förlust av biologisk mångfald i Skåne	3.1 Gemensam arbetsmodell för bevarad biologisk mångfald	ARU	100	Framtagen arbetsmodell Genomförda möten
4	Starkt förbättrad nåbarhet och tillgänglighet till natur- och rekreationsområden	4.1 Förstudie av behovskriterier genomförd	ARU	100	Genomförd förstudie
		4.2 Nåbarhet med kollektivtrafik förbättrad	ARU	150	Framtaget kartunderlag Antal kartor
		4.3 Förbättrad tillgänglighet	ARU	1 000	Antal nybyggda tillgängliga anläggningar Antal webbaserade stöd Antal utvecklade mobila applikationer

			4.4 Kartlagt hållbart fritidsfiske	ARU	100	Genomförda insatser för tillgänglighet i naturreservat Genomförd uppföljning och utvärdering Identifierade områden för hållbart fritidsfiske Marknadsförda pilotområden	
5	Väl utbyggd verksamhet	utomhuspedagogisk	5.1 Ökad utomhuspedagogisk verksamhet	ARU	1 000	Skapat regionalt nätverk för utomhuspedagogik Genomförd kommuninventering Antal genomförda konferenser och utbildningar Antal deltagare på utomhuspedagogiska aktiviteter Framtagna program för barn, ungdomar, nya svenskar	
6	Natur- och rekreationsområden tillgängliga, väl underhållna och informativa		6.1 Aktuella utvecklingsprogram	ARU	1 200	Antal framtagna utvecklingsprogram	
7	Skånes natur- och rekreationsområden väl samordnade och marknadsförda		7.1 Marknadsförd och lättillgänglig information	ARU, NS, TS	200	Skapad ingång på www.skane.com Genomförda möten för marknadsföring mot Danmark Genomförda möten om en naturportal för Skåne Skapad naturportal	
8	Skåneleden modern, och lättillgänglig	kvalitetssäkrad	8.1 Utvecklad kvalitetssäkring av leden 8.2 Framtagna virtuella sträckor	ARU, NS, TS ARU	200 150	Identifierad primär delsträcka Antal kvalitetssäkrade delsträckor Antal virtuella sträckor	
					summa	4 700	

Förkortningar: ARU Avdelningen för regional utveckling; NS Näringsliv Skåne; TS Tourism in Skåne; N&K Natur- och kulturbus-
sen

Bilaga 1 Referensgruppens sammansättning

Organisation	Förnamn	Efternamn
Business Region Skåne	Olle	Lidgren
Christinehof	Petter	Gustafsson
Handikappförbundens betsorganisation	Samar- Gert	Igheden
Lunds kommun	Cecilia	Backe
Lunds Kommun	Per	Blomberg
Länsstyrelsen i Skåne län	Jörgen	Nilsson
Naturskyddsföreningen	Magnus	Billqvist
Orienteringsförbundet	Nils	Rågstedt
Region Skåne	Maria	Lindblom
Region Skåne	Marianne	Sandberg
Region Skåne	Anders	Åsberg
Skogsstyrelsen	Jenny	Olsson
Skogssällskapet	Kenneth	Joelsson
SLU, Landskapsplanering	Erik	Skärbäck
Stiftelsen Skånska landskap	Nina	Eckeskog
Stiftelsen Skånska landskap	Eva	Tronarp
Studieförbundet	Ulf	Lundwall